

ირაკლი ხვედელიძე
(საქართველო)

**შესაძლო სამყაროების კონცეპტი, როგორც ავტობიოგრაფიული
დისკურსის კვლევის თეორიული საფუძველი აკაკი წერეთლის
„ჩემი თავგადასავლის“ მიხედვით**

შესაძლო სამყაროების კონცეპტი¹

შესაძლო სამყაროების კონცეპტი ანალიტიკური ფილოსოფიის ფარგლებში მოდალური ლოგიკის საფუძვლების დასაზუსტებლად შეიქმნა. მოგვიანებით ეს იდეა ნარატოლოგებმა ტექსტების საანალიზო კონცეპტად აქციეს². შესაძლო სამყაროს ნარატიულ კონცეპტს მნიშვნელოვან კვლევით ინსტრუმენტად აქცევს ის გარემოება, რომ ნარატიული უნივერსუმი ტექსტის გარერეალობისაგან დამუკიდებლად მიიჩნევა, მას საკუთარი სემანტიკური მოდალობა აქვს (Pavel 1986, Ryan 1991): ტექსტში წარმოდგენილი ცალკეული ინფორმაციის მოდალობა ამავე ტექსტის სხვა ინფორმაციასთან მიმართებით განისაზღვრება.

შესაძლო სამყაროების კონცეპტის მიხედვით, ნარატიული უნივერსუმის ცენტრში მდებარეობს აქტუალური სამყარო, ხოლო მას გარს არტყამს ალტერნატიული სამყაროები. აქტუალური სამყაროს აბსოლუტური სტატუსი აქვს, მას შეესაბამება სიტყვა ფიზიკურად არსებული/ობიექტური. მისგან განსხვავებით ალტერნატიულ სამყაროებს პერსონაჟთა მენტალური პროცესები ქმნის (Ryan 1991).

ნარატიული დისკურსის ფორმირებისათვის მოვლენებს შორის არსებული მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების შექმნა მნიშვნელოვნად მიიჩნევა (Foster 1990). შესაძლო სამყაროების კონცეპტი საშუალებას იძლევა, ამ კავშირების ტიპები განივრცოს. აღნიშნული თეორიის მიხედვით, ნარატიულ ტექსტში წარმოდგენილი ფაქტობრივი მდგომარეობის ცვლილებაზე თანაბარი გავლენა აქვს ფიზიკურსა და ვირტუალურ მოვლენებს (პერსონაჟთა მენტალურ აქტივობებს). პერსონაჟის მენტალური ქმედებების სპექტრი მრავალფეროვანია. ისინი კლასიფიცირდება შემდეგ მოდალურ ოპერატორებად:

1 წინამდებარე სტატია შესრულებულია სადისერტაციო კვლევის ფარგლებში, რომელიც შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსდა დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის მიმართულებით.

2 შესაძლო სამყაროების თეორიის განვითარება ფილოსოფიაში და მისი ლიტერატურისმცოდნეობაში დანერგვის პირველ კრიტიკული ანალიზი მოცემულია რონენტან (2004). აღნიშნული კონცეპტის გამოყენებით მიღებული პროგრესი და სამომავლო პერსპექტივები შეჯამებულია ბელისა და რიანის რედაქტორობით გამოშვებულ საეტაპო მნიშვნელობის კრებულში (2019).

- a. პერსონაჟის ცოდნა, მისი ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია;
- b. პერსონაჟის ვალდებულებები;
- c. პერსონაჟის მისწრაფებები;
- d. შესაძლო სამყარო, რომელსაც პერსონაჟი წარმოსახვით ქმნის.

შესაძლო სამყაროების კონცეპტზე მსჯელობისას უნდა დაზუსტდეს, რომ პერსონაჟის ნებისმიერი მენტალური ქმედება ალტერნატიულ სამყაროს არ ქმნის. განსაკუთრებით ეს ითქმის ემოციების შესახებ. მენტალური პროცესები ალტერნატიულ სამყაროდ მხოლოდ მაშინ განისაზღვრება, როცა ის პერსონაჟის დისპოზიციის ნაწილია. ასეთ შემთხვევაში, პერსონაჟის მენტალური ქმედება მკითხველის მიერ კანონზომიერად აღიქმება. ერთჯერადი მენტალური პროცესი, რომელიც ტექსტის სხვა მონაცემებს არ თანხვედება, გასათვალისწინებელია მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც ამავე პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენციის შესახებ ინფორმაციას იძლევა.

აქტუალური (ფაქტობრივი) სამყარო ტექსტის ფარგლებში აბსოლუტურად არსებობს, რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი აღქმის შესაძლებლობა ამ სამყაროს თითოეულ წარმომადგენელს აქვს. აქტუალური სამყაროს საპირისპიროდ, პერსონაჟის ინდივიდუალური სამყარო, მენტალური პროცესები, ყველასთვის თვალმისაწვდომი არაა. აქტუალური სამყაროს იმანენტური ბუნების დასაზუსტებლად მნიშვნელოვანია, განისაზღვროს, ტექსტში მკითხველს რომელი მთხრობელი ინსტანცია აძლევს გარანტიას, რომ ფაქტობრივი რეალობის სახელით წარმოდგენილი მოვლენები მთხრობლის სუბიექტური აღქმისაგან თავისუფალია? არაპერსონალური მთხრობლის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის საიმედოობა აბსოლუტურია. რაც შეეხება პერსონალურ მთხრობელს, ის დიეგეზისის ნაწილია და შესაბამისად, მკითხველს მის მიერ სუბიექტურად აღქმული ინფორმაცია მიეწოდება. ასეთ შემთხვევაში, აქტუალური (ფაქტობრივი) სამყაროს განსასაზღვრავად მკითხველმა მთხრობლის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია სუბიექტურ და ობიექტურ ნაწილებად უნდა დაახარისხოს (Ryan 1991: 113).

ტექსტის ნარატიული სემანტიკის დასადგენად გასათვალისწინებელია აქტუალურ სამყაროში მოქმედი კანონზომიერების თავისებურებაც. გამოიყოფა ორი ტიპი: ა) მთლიან ტექსტში აქტუალურ სამყაროს ერთი ზოგადი კანონზომიერება აქვს ბ) ნარატიული ტექსტების ნაწილში აქტუალური სამყაროს კანონზომიერება ტექსტის სხვადასხვა მონაკვეთში იცვლება. ამ გარემოების გათვალისწინებით, რიანი უნირეგიონალურ და პოლირეგიონალურ ნარატიულ უნივერსუმებს გამოყოფს.

ნარატიული დისკურსი, როგორც უკვე აღინიშნა, ფორმირდება სხვადასხვა მოვლენისა და მდგომარეობის მონაცვლეობით. ამ პროცესის პროგნოზირება შესაძლებელია აქტუალურ სამყაროში მოქმედი ზოგადი კანონზომიერების მიხედვით. ამდენად, ტექსტის ანალიზისას გასათვალისწინებელია აქტუალიზებადი მოვლენებიც. აქტუალიზებადი მოვლენა ფაქტიურს (უკვე

მომხდარს) უპირისპირდება და ამდენად ერთ-ერთ ალტერნატიულ სამყაროს ქმნის, თუმცა შესაძლო სამყაროს ეს ვარიანტი აბსოლუტურია, ანუ აქტუალური სამყაროს ზოგად კანონზომიერებას ექვემდებარება. ამის საპირისპიროდ, პერსონაჟის მენტალური ქმედებები აბსოლუტურობას მოკლებულია. უფრო მეტიც, ნარატიულ სემანტიკას შეიძლება, სწორედ ზოგადი და ინდივიდუალური მოდალური ოპერატორების თანაარსებობა განაპირობებდეს (Ryan 1991: 109-124).

პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია: პერსონაჟის ეპისტემოლოგიურ კომპეტენციაზეა დამოკიდებული, ინდივიდუალური და აქტუალური სამყაროები ერთმანეთს რამდენად შეეთავსება. პერსონაჟის ცოდნა შეიძლება იყოს სრული ან ნაწილობრივი, მოიცავდეს მხოლოდ აქტუალური სამყაროს შესახებ ინფორმაციას ან ითვალისწინებდეს სხვა პერსონაჟთა მენტალურ გამოცდილებას. ტექსტში კონფლიქტს უმეტესად პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენციის ნაკლოვანება იწვევს, თუმცა ანალიზისას დაკვირვებას საჭიროებს კონფლიქტის წარმოშობის ის შემთხვევაც, როცა პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია სრულყოფილია, კონფლიქტი კი მაინც იჩენს თავს. ასეთ შემთხვევაში პერსონაჟის გადანყვეტილება გააზრებულია, დისპოზიციას არ ეფუძნება და ის შესაბამისი ფორმით უნდა ინტეგრირდეს ამავე პერსონაჟის სხვა ნარატივთა შორის.

პერსონაჟის ცოდნა, როგორც უკვე აღინიშნა, სხვა პერსონაჟთა პირად სამყაროსაც მოიცავს. ამ გარემოების გათვალისწინებით, მეთოდოლოგიურად გამართლებულია ნარატიულ ტექსტში პერსონაჟის მენტალური პროცესების განგრძობითობაზე დაკვირვება (Palmer 2004). თავის მხრივ, რაკი დასაშვებია მენტალური პროცესების განგრძობითობა, ანალიზისას არგუმენტებად ჩართული ნარატივის (Embedded Narratives) დეტალებიც უნდა იქნეს გამოყენებული. ჩართული ნარატივი კი უნდა მოიცავდეს როგორც საანალიზო პერსონაჟის წინარე ნარატივს, ისე – სხვა დანარჩენი პერსონაჟებისას¹.

პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენციის დანიშნულებასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას ისიც, რომ იგი, როგორც წესი, საფუძვლად ედება პერსონაჟის მიზნებისა და გეგმების ფორმირებას. როგორც უკვე აღინიშნა, აქტუალურ სამყაროს საკუთარი კანონზომიერებები მოეპოვება, ლოკალური კანონზომიერებები აქვს პერსონაჟის ინდივიდუალურ (ალტერნატიულ) სამ-

¹ პერსონაჟის მენტალური პროცესების ანალიზის თავისებურებების შესახებ იხილეთ Palmer (2004) და Zunshine (2012). ნარატოლოგების მიერ დიდი ხანია, შემჩნეულია, რომ მხატვრულ ტექსტში პერსონაჟის შესახებ მოცემული ინფორმაცია მკითხველმა უნდა გააერთიანოს; პერსონაჟის მენტალურ გამოცდილებებს შორის ბმები, როგორც წესი, ტექსტში ექსპლიციტურად არაა მოცემული, ისინი საკუთარი გამოცდილების საფუძველზე მკითხველმა უნდა შექმნას. შეიძლება ითქვას, ტექსტის სტრუქტურა მოვლენა-თა განვითარების ქრონოლოგიის მიხედვით კი არ განისაზღვრება, არამედ – პერსონაჟის ცნობიერების ფუნქციონირების სპეციფიკით (Herman 1999). პერსონაჟის ცნობიერების კოჰერენტული მოდელის შესაქმნელად მკითხველის როლზე იხ. Iser 1978, Eco 1981, Emmott 1997.

ალტერნატიული სამყაროების კონცეპტი, როგორც ავტობიოგრაფიული დისკურსის კვლევის თეორიული საფუძველი აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავლის“ მიხედვით

ყაროსაც. ეს კანონზომიერებები ხშირად სწორედ პერსონაჟის ეპისტემოლოგიური კომპეტენციიდან გამომდინარეობს: ჩემი ცოდნის მიხედვით ვიცი, რომ a-ს მოჰყვება b. თუ ასე არ მოხდა, მაშინ სავარაუდებელია c ვარიანტის გამოყენება (Ryan 1991: 116).

ნარატიულ ტექსტში კონფლიქტის წარმოშობის საკითხის შესასწავლად დაკვირვებას საჭიროებს შესაძლო სამყაროს კიდევ ერთო მოდალური ოპერატორი – მოვალეობები. ეს ოპერატორი შეიძლება ფორმირდეს საზოგადოებაში მოქმედი წესების ან პერსონაჟის ინდივიდუალური გამოცდილების საფუძველზე. მოვალეობები, არსობრივად, კონფლიქტის წარმოშობის რისკფაქტორია: ერთი სოციუმის/ადამიანის წინაშე აღებული ვალდებულება პერსონაჟს მეორე სოციუმთან/ადამიანთან კომუნიკაციაში უშლის ხელს.

მინრაფებათა მოდალური ოპერატორი პერსონაჟის ღირებულებათა, შეხედულებათა სისტემას უკავშირდება. აღნიშნული მოდალური ოპერატორი პერსონაჟისათვის განსაზღვრავს, რა იყოს სასურველი და რა ნაკლებად მისაღები. ვალდებულებების მსგავსად, მინრაფებებიც ტექსტის ფარგლებში შეიძლება შეიცვალოს (Ryan 1991: 116-118).

რა სამეცნიერო ღირებულება აქვს შესაძლო სამყაროების კონცეპტის გამოყენებას ავტობიოგრაფიული ტექსტების კვლევისას? ავტობიოგრაფიული დისკურსის ფორმირებისა და განვითარების შესასწავლად მნიშვნელოვანია ტექსტში განმცდელი და მთხრობელი ავტობიოგრაფების მონაცვლეობაზე დაკვირვება, რომელიც განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნული განვითარების პროცესს აჩვენებს. ამასთან, აღსანიშნავია ისიც, რომ პიროვნების მენტალობა, არსებითად, სოციალური ხასიათისაა, მისი ფუნქციონირება სხვა ადამიანებთან ინტერაქციის შედეგია¹. თავის მხრივ, პერსონაჟის მიერ გარერეალობის აღქმა ყოველთვის ცალმხრივია. შესაბამისად, სწორი მენტალური თეორიის შემუშავება აუცილებელი წინაპირობაა საიმისოდ, რომ იგი სოციუმში ინტეგრირდეს. პერსონაჟის მიერ მენტალური თეორიის შემუშავების, მისი მოდიფიკაციის შესასწავლად ალტერნატიული სამყაროების კონცეპტი მნიშვნელოვან მეთოდოლოგიურ საფუძველს ქმნის. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფის მენტალური თეორიის ფორმირებაზე დაკვირვება ავტობიოგრაფის პიროვნული განვითარების თავისებურების დადგენის შესაძლებლობას იძლევა.

¹ მხატვრულ ტექსტში განსახილველი სოციალური ცნობიერების თავისებურების შესახებ იხ. Palmer 2010.

პრაქტიკული ნაწილი

განმცდელი ავტობიოგრაფის ინდივიდუალური სამყარო: სამშობლოსთან დაკავშირებული ვალდებულებები, მისწრაფებები და მიზნები

სავანეში გატარებული წლების აღწერისას ყურადღებას იქცევს განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნულ და აქტუალურ სამყაროებს შორის არსებული ჰარმონია: ავტობიოგრაფის გარშემო შექმნილი ფაქტობრივი კონტექსტი პერსონაჟის მისწრაფებათა (დაუოკებელი ცნობისმოყვარეობა, განვითარებისაკენ სწრაფვა) რეალიზების საშუალებას იძლეოდა. აქვე უნდა დაზუსტდეს, რომ აქტუალურ სამყაროს ადამიანური სოციუმის ნაცვლად ბუნების წიაღი ქმნიდა. საანალიზო ეპიზოდი ფოკალიზებულია განმცდელი ავტობიოგრაფის მიერ, რომელიც ამ დროს ბავშვი იყო. მისი შეზღუდული პერსპექტივა მკითხველისათვის განვრცობილია მთხრობელი ავტობიოგრაფის კომენტარებით. განმცდელი ავტობიოგრაფის მენტალური ქმედებები კომპლექსური არ იყო, ძირითადად, მთხრობლის პროტოკლით ნაჩვენებია განმცდელი ავტობიოგრაფის სხვადასხვა ბუნებრივი რეაქცია, ის, რაც ბავშვური ხასიათის ნაწილი იყო. განმცდელი ავტობიოგრაფის შეზღუდული პერსპექტივის განსაგვრცობად დართული მთხრობელი ავტობიოგრაფის კომენტარები მკითხველს უთვალისწინებს იმ ფაქტორებს, რომლებიც აქტუალურ სამყაროს განმცდელი ავტობიოგრაფის შინაგან სამყაროსთან თავსებადს ხდიდა:

ა) *ბავშვი რომ თვალყურს ადევნებს იმათ მუშაობას, თვითონაც ძალაუზნებურად მონაწილე ხდება და სწავლობს... ბ) ყმანვილის გრძნობა გონება მოუსვენარია, ყოველ წუთს მოძრაობაშია, მაგრამ ფეხმოუკიდებელი კი არის, დიდხანს ერთსა და იმავე საგანს ვერ შერჩება. ერთგვარობა და ერთფერობა მალე ჰბეზრდება [...] სამწყესურში წასვლა, მინდვრად და ტყეში და იქ დარჩენა ჩემთვის სამოთხეში შესვლა იყო (წერეთელი 2015: 13-15).*

გამუქებული სიტყვები მიანიშნებს პერსონაჟის რეალიზებულ მისწრაფებებზე. საანალიზო ავტობიოგრაფიული ტექსტისათვის კონცეპტუალური თვალსაზრისით განსაკუთრებული ღირებულება აქვს „ქორობიას“ შესახებ მოგონებას, რომლითაც სავანეში გატარებული წლების შესახებ თხრობა სრულდება. ავტობიოგრაფიული მეხსიერების თანამედროვე კვლევების მიხედვით, პიროვნული იდენტობის სტაბილურობისათვის აუცილებელია ადამიანი საკუთარ განვლილ ცხოვრებაში ლოგიკურ მიმართულებას ხედავდეს, მოგონებებს კოჰერენტულობა უნდა ახასიათებდეს და საკუთარი ცხოვრების ნარატივში ადამიანი ავტობიოგრაფიულ არგუმენტებს უნდა პოულობდეს (Habermas 2019). „ჩემი თავგადასავლის“ მთხრობლისათვის განვლილ ცხოვრებას მიმართულებას აძლევდა სწორედ სამშობლოს ფენომენი, გადანყვეტილებების მიღებისას მთავრი ავტობიოგრაფიული არგუმენტებიც მას უკავშირდებოდა. შესაბამისად, მთხრობლის იდენტობის მდგრადლო-

ბისათვის მნიშვნელოვანი იყო სამშობლოს შესახებ მოგონებები ჯერ კიდევ ბავშობის პერიოდს დაკავშირდებოდა. სამშობლოს შესახებ თხრობა კი მის ცნობიერებაში, საანალიზო ტექსტის მიხედვით, არასასურველი გამოცდილება უკავშირდებოდა: სოციალური კონტექსტი მას სამშობლოსადმი მსახურების საშუალებას არ აძლევდა. აღნიშნული გამოცდილების კვალი ეტყობა „ქორობიას“ შესახებ თხრობასაც: ის, ერთი მხრივ, არღვევს, ბავშვის იდილიურ ყოფას და მეორე მხრივ, სტრუქტურული თვალსაზრისითაც, წინარე ნარატივისაგან განსხვავებით, უფრო მეტად ჩანს დაკავშირებული განმცდელი ავტობიოგრაფის ცხოვრების მომდევნო ეტაპებთან, მისი ცხოვრებს გარდამტეხ პერიოდებთან.

მთხრობელი ავტობიოგრაფი „ქორობიას“ აღწერისას აზუსტებს სამშობლოს აღქმა არაცნობიერად, იდუმალი სახით პირველად როგორ განჩნდა განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერებაში, ცნობიერად კი სამშობლოს ინტეგრირება იდენტობის მოდელში გიმნაზიაში სწავლისას განხორციელდა. მთხრობელი ავტობიოგრაფის პერსპექტივიდან სწორედ სამშობლო იქცა განმცდელი ავტობიოგრაფის კონცეპტუალური მეს იმ კომპონენტად, რომელმაც განმცდელი ავტობიოგრაფის შინაგანი სამყარო აქტუალურ სამყაროსთან არათავსებადი გახადა.

„ქართველის ოდენი სხვადასხვაგვარი სათამაშო თითქმის არც ერთ ხალხს არა აქვს და ყოველგვარი სათამაშოც უთუოდ ისეთია, რომელიც ჭკუაგონებასა და სხეულს სწვრთნის, ავარჯიშებს. ყველას არ ჩამოგივლით აქ, რადგანაც შემდეგ კიდევ მექნება მათზე მსჯელობა განასაკუთრებით, და დავასახელებ მხოლოდ „ბურთაობას. აბა, რომელი „გიმნასტიკა“ შეედრება მას?“ (წერეთელი 2015: 16)

გამუქებული სიტყვები მიანიშნებს, რომ „ბურთაობის“ შემდეგ აღსაწერ თამაშსაც („ქორობია“) სოფლის იდილიური ყოფის ჩვენების ფუნქცია ექნება, თუმცა მთხრობელი ავტობიოგრაფის ეს მინიშნება არასანდოა. „ქორობიას“ შესახებ მონოდებული ინფორმაცია მკითხველისათვის შექმნილ ამ მოლოდინს არ შეესაბამება:

„ზემოთაც მოვიხსენიე, რომ ქართველებს ურიცხვი და უთვალავი სათამაშოები გვაქვს-მეთქი. ერთი მათგანი სამუდამოდ ჩამრჩა გრძობაგონებაში, თუმცა ის თამაშობა თავისთავად სახალისო არ არის“ (წერეთელი 2015: 17).

საანალიზო კომენტარი, მართალია, აჩვენებს, რომ მთხრობელი ავტობიოგრაფი აცნობიერებს აღსაწერი ეპიზოდის რაგვარობას („სახალისო არაა“), თუმცა არადამაჯერებელია მისი განსახოვნების ის მოტივი, რომელსაც მკითხველს სთავაზობს. სიტყვები „ზემოთაც მოვიხსენიე“ მკითხველისათვის იძლევა გზავნილს, რომ „ქორობია“ წინარე ეპიზოდების ლოგიკური გაგრძელებაა, ანუ აჩვენებს პერსონაჟის პირადი და აქტუალური სამყაროების თავსებადობას. აღნიშნული ეპიზოდის ფარგლებში მთხრობლის არასაიმედოობას ეპიზოდის შინაარსი და განსახოვნების ფორმა ავლენს.

„ეს თამაში მე არ მიყვარდა, თუმცა ყოველდღე სხვადასხვა თამაშობას ამითი ვაბოლოვებდით ხოლმე [...] არ ვიცი, ეს თამაშობა, რომელიც სავარჯიშოდ დიდი არა არის რა, განზრახ იყო გამოგონილი რაიმე სამნიშვნელოდ, თუ ისე შემთხვევით, უბრალოდ, მაგრამ დღეს რომ ვაკვირდები, ძალიან მაგონებს ჩვენი ქვეყნის ბედს [...] მაშინ მეს არ მესმოდა, რასაკვირველია, მაგრამ გულზე კი რალაც უნებურად მკბენდა და მეჯავრებოდა „ქორობია“ (ნერეთელი 2015: 18).

შინაარსობრივად დამონმებულ ეპიზოდში წინარე ეპიზოდების თემატიკას არ შეესაბამება განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნული და აქტუალური სამყაროების შეუთავსებლობა, რაზეც მიანიშნებს სიტყვები არ მიყვარდა. მკითხველისათვის დამატებით კითხვის ნიშანს აჩენს ის გარემოება, რომ „ქორობია“, როგორც მთხრობელი აღნიშნავს, ბავშვის სავარჯიშოდ გამოუსადეგარი იყო. მთხრობელმა ქართული თამაშების შესახებ მსჯელობა დაიწყო, რათა ეჩვენებინა, რომ მათში ბავშვის ბუნებრივი მოთხოვნილებები მაქსიმალურად იყო გათვალისწინებული, რაც, თავის მხრივ, ქალაქური აღზრდის სისტემისათვის უცხოდ წარმოდგებოდა.

სოფელში გატარებული წლების აღწერისას განმცდელი ავტობიოგრაფის მენტალური პროცესები მარტივია, მხოლოდ ბავშვის ხასიათზე დაიყვანება, რომელიც გამჭვირვალე და ადვილად დასანახია დაკვირვებული თვალისათვის. „ქორობიას“ ეპიზოდი კი აჩვენებს, რომ ჯერ კიდევ ბავშვის შინაგან სამყაროს იდუმალი შრეებიც აქვს, რომელიც რაციონალური მსჯელობით ვერ აიხსნება. მთხრობელი ექსპლიციტურად არ წარმოადგენს „ქორობიას“ აღწერის მოტივს, რაც თვითცენზურის არსებობაზე უნდა მიანიშნებდეს. ის, რომ მთხრობელი არასაიმედოდ სწორედ ამ ეპიზოდის აღწერისას წარმოდგება, იმ გარემოებაზე მიანიშნებს, რომ აღნიშნულ თამაშს მთხრობელი ავტობიოგრაფის იდენტობისათვის ფუნდამენტური მნიშვნელობა აქვს.

„ქორობიას“ აღწერას რამდენიმე ეპიზოდი უძღვის წინ. ეს ეპიზოდები ერთმანეთისაგან გამიჯნულია და მთხრობლის კომენტარებით მონიშნულია ახალი ეპიზოდის დაწყება, ამასთან ყოველი ახალი ეპიზოდი წინარეს ლოგიკურად ებმის. ამ თვალსაზრისით გამონაკლისა საანალიზო მონაკვეთი. „ქორობიას“ კონცეპტუალური დატვირთვა აქვს, მან სავანეში გატარებული წლების შესახებ თხრობა უნდა დაასრულოს და იმავდროულად განმცდელი ავტობიოგრაფის მთელი შემდეგი ცხოვრების ორიენტირი უნდა დასახოს.

„ქორობიას“ თამაშით გამონვეული ემოცია განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის შემანუხებელი იყო ხოლმე, ამიტომ ბავშვური მიამიტობით ძიძასთან ცდილობდა ქორის აგრესიის საფუძვლების ახსნას. როგორც მთხრობელი ავტობიოგრაფი აღნიშნავს, ძიძა აღსაზრდელის შფოთვას უსაფუძვლოდ მიიჩნევდა, განმცდელი ავტობიოგრაფის კითხვას – „რა დაუშავა კრუხმა ქორს?“ – ბანალურად უპასუხებდა ხოლმე – „ჭამა უნდაო“. ეპიზოდის შემდგომი განვითარება აჩვენებს, რომ „ქორობიას“ მისტიკური მხარე მხოლოდ გამოუცდელი ბავშვის ყურადღებას არ იქცევდა. ძიძამ, რომელიც

ალტერნატიული სამყაროების კონცეპტი, როგორც ავტობიოგრაფიული დისკურსის კვლევის თეორიული საფუძველი აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავლის“ მიხედვით

„ქორობიას“ თანმხლებ ბავშვურ რეაქციას სეროიოზულად არ აღიქვამდა, მოგვიანებით აღმოაჩინა, რომ „ქორობიას“ მინიშნებები მის ცხოვრებასაც უკავშირდებოდა:

„ერთხელ სახლში რომ დავბრუნდი, მოწყენა შემნიშნა ძიძამ და მითხრა: „რა იყო, ქორობია ხომ არ გითამაშიათ“. ვითამაშეთ და ქორმაც მე გამიტაცა მეთქი! – ვუპასუხე სიცილით. ძიძამ ჩამიკრა გულში და დაიწყო ტირილი. მე გამიკვირდა და ვკითხე: რა გატირებს მეთქი“ – ის მატირებს, რომ ხვალ ჩემ წინლასაც მოიტაცებენ და მომამორბებენო! [...] მეორე დღეს კი ყოველივე გავიგე: სამუდამოდ გამომათხოვეს სოფელს და წამიყვანეს სასახლეში“ (წერეთელი 2015: 18).

დამონმებული ამონარიდის მიხედვით, როლები შეცვლილია: განმცდელი ავტობიოგრაფის გაკვირვება განპირობებულია ძიძის რეაქციით. იგი კვლავ მოელოდა, რომ აღმზრდელი აღსაზრდელის გულისტკივილს ჩვეული გულდამშვიდებით შეხვდებოდა, მაგარამ ამ ეტაპზე უკვე მისთვისაც საცნაური გახდა „ქორობიას“ იდუმალი ბუნება. ქორობიას ეპიზოდით მთავრდება სავანეში გატარებული წლების აღწერა და იწყება ახალი ეტაპი („სულ ახალი ცხოვრება უნდა დამეწყოს“).

სამშობლოსადმი განმცდელი ავტობიოგრაფის დამოკიდებულების საჩვენებლად კიდევ ერთი ეპიზოდის გახსნება შეიძლება გიმნაზიაში სწავლის პერიოდიდან: განმცდელმა ავტობიოგრაფმა უარი თქვა გიმნაზიის დასრულების შემდეგ საუნივერსიტეტო განათლების მიღებაზე. ჯერ კიდევ სავანიდან სასახლეში გადასული განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნული სამყაროს ფორმირებაში განსაკუთრებულ როლს თამაშობდა კითხვისადმი, სწავლისადმი განსაკუთრებული ინტერესის ეტაპობრივად ჩამოყალიბება. როცა პეტრე ბაგრატიონმა მას ჰკითხა, რამდენად გამოცდილი მხედარი იყო, ავტობიოგრაფმა უპასუხა: „მე ცხენებისათვის კი არ მიდევნია! წიგნები მეჭირა ხელში!“ განმცდელი ავტობიოგრაფის ეს სიტყვები აჩვენებს, რამდენად მნიშვნელოვანი იყო მისთვის სწავლა. აღნიშნულის მიუხედავად, მან გიმნაზიის დასრულებაზე უარი თქვა და სამხედრო კარიერაზე ოცნება დაიწყო. მიღებული გადაწყვეტილება სამშობლოსადმი მსახურების სურვილით იყო განპირობებული.

გიმნაზიაში სწავლის ბოლო წლებში განმცდელი ავტობიოგრაფი ფრანგულის მასწავლებელ მუსიე ტურესისთან ცხოვრობდა. ერთხელ ამ უკანასკნელთან სტუმრად მივიდა განმცდელი ავტობიოგრაფის საყვარელი მასწავლებელი. მასპინძლისა და სტუმრის საუბარს განმცდელი ავტობიოგრაფი ჩუმად უგდებდა ყურს, ისინი საფრანგეთის დიდი რევოლუციის შესახებ საუბრობდნენ, თანაც ამ პროცესთან მიმართებით როდზიევიჩი საკუთარი სამშობლოს, პოლონეთის, კონტექსტსაც აანალიზებდა. განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერებაში ეს დიალოგი დამთავრდა როდზიევიჩის სევდანარევი, სინანულის გამომხატველი სიტყვებით:

„ახლა რაღა დროს ვწუხვარ, რომ სამხედრო სამსახურში არ შევედი, რომ სარდალი გავმხდარიყავ და მარჯვე დროს ქვეყნისათვის კონრადივით სამსახური გამენია“ (წერეთელი 2015: 69).

საყვარელი მასწავლებლის სიტყვების მიხედვით, სამშობლოზე ქმედითად ზრუნვა მხოლოდ სამხედრო სამსახურით იყო შესაძლებელი. გამცდელი ავტობიოგრაფისათვის მოსაუბრეთა მსჯელობა აბდაუბდად აღიქმებოდა და იმავდროულად განსაკუთრებულ ემოციას იწვევდა: „*იმათმა აბდაუბდა საუბარმა ისე გამიტაცა, რომ რაღაც უჩვეულო სასუფეველი ვიგრძენი*“ (წერეთელი 2015: 69), მოცემულ შემთხვევაში შეფასება „აბდაუბდა“ არ გულისხმობს იმას, რომ მოსაუბრეთა მსჯელობა უშინაარსო, არაადეკვატური იყო, არამედ აჩვენებს განმცდელი ავტობიოგრაფის აღქმის თავისებურებას. განვითარების ამ ეტაპზე მის პირად შინაგან სამყაროს დიდწილად ოცნებები განსაზღვრავდა („*ოცნებით გაბერილი დავადექი რუსეთის გზას*“). შესაბამისად, დიალოგის მოსმენისას ის მსჯელობის ლოგიკას არ აკვირდებოდა, მის ყურადღებას ცალკეული სიტყვები და ფრაზები იქცევდა, რომელთაგან საკვანძო დაფიქსირებულია მთხრობელი ავტობიოგრაფის ნარატივი. ეს ფრაზა იმაზე მიანიშნებს, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფის ოცნებები მისი პიროვნებისათვის ფუნდამენტური მნიშვნელობის მიზნის (სამშობლოსადმი მსახურების) განხორციელებას უტრიალებდა. მიზნის სიდიდემ განაპირობა ის, რომ განმცდელმა ავტობიოგრაფმა სხვა მნიშვნელოვან ორიენტირზე, საფუძვლიანი საუნივერსიტეტო განათლების მიღებაზე, უარი თქვა.

საანალიზო ავტობიოგრაფის კოჰერენტული შინაარსის დეკოდირებისათვის ყურადღება უნდა მიექცეს იმ გარემოებას, რომ მთლიანი ტექსტის ფარგლებში სამშობლოსთან დაკავშირებული განმცდელი ავტობიოგრაფის წარმოდგენები მუდმივად ოცნების, სამომავლო გეგმების ნაწილია. ამ თვალსაზრისით საყურადღებოა ქუთაისიდან მოსკოვში მიმავალი ავტობიოგრაფის ვიზიტი ვორონცოვის ქვრივთან. დასახელებული ეპიზოდის დეტალური ანალიზი წინამდებარე სტატიაში სრულად ვერ მოხერხდება, მხოლოდ კვლევის მთვარი დასკვნისათვის რელევანტურ რამდენიმე გარემოებას მიექცევა ყურადღება: სამშობლო განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის მოცემულობა კი არ არის, არამედ მას შექმნა სჭირდება.

სამშობლო (საქართველო) როგორც სოციალური სივრცე პირველად რელატივირებულია საანალიზო ეპიზოდის ფარგლებში. აღნიშნული მიზნით მთხრობელი ავტობიოგრაფი ჰიპოთეტური ფოკალიზების სტრატეგიას ირჩევს¹. ვორონცოვის ქვრივი და მისი გარემოცვა წარმოდგენილი არიან ჰიპოთეტურ ფოკალიზატორებად; ისინი, როგორც დამკვირვებლები, აფასებენ ქართულ რეალობას, მათი მსჯელობა გაჯერებულია ქართული ყოფის სავარაუდო, შესაძლო ვარიანტების წარმოჩენით. სანიმუშოდ შესაძლებელია ქვრივის ერთ-ერთი კომენტარის მოხმობა:

¹ სოციალური მენტალობის საანალიზო კატეგორიები აღებულია პალმერის ნაშრომიდან (2010). ჰიპოთეტურ პერსპექტივაზე, როგორც ნარატორის მიერ შექმნილ კონცეპტუალურ ჩარჩოზე, პირველად ყურადღება გაამახვილა ჰერმანმა (1994).

ალტერნატიული სამყაროების კონცეპტი, როგორც ავტობიოგრაფიული დისკურსის კვლევის თეორიული საფუძველი აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავლის“ მიხედვით

„**ნუ დაივინყებთ, რომ ამისთანა რამეებს უბრალო მეგიშრეები აკეთებენ იმერეთში. ისინი გლახები არიან და არსად რამე უნახავთ, გარდა გარდამოხსნისა და ხატებისა ეკლესიებში: მათი სამხატვრო გალერა, მათი სკოლა – მარტო ბუნებაა საქართველოსი [...] ეს უბრალო ხელოვნება განა არ ამტკიცებს, რომ იმათ, თუ გარემობას ხელი არ შეეშალა მათთვის, თავისის საკუთარი რაფაელები და მიქელანჯელოები ეყოლებოდათ (წერეთელი 2015: 70).**

ჰიპოთეტური ფოკალიზების გამოყენებით მთხრობელი ავტობიოგრაფი ცდილობს წარმოაჩინოს, რომ სამშობლო განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის მხოლოდ იდეის დონეზე არსებობდა, ის კონკრეტულ მოცემულობად მომავალში უნდა ქცეულიყო.

განმცდელი ავტობიოგრაფის სოციალური მენტალობა

სამხედრო კარიერაზე ფიქრი რუსეთში ჩასულმა განმცდელმა ავტობიოგრაფმა კვლავ შეცვალა, გადაწყვიტა სტუდენტი გამხდარიყო, მიზეზი კვლავ სამშობლოზე ზრუნვა იყო. გადაწყვეტილების მიღების მაპროვოცირებელი კონტექსტის გასათვალისწინებლად საყურადღებოა შემდეგი ამონარიდი: *მაშინდელი სტუდენტობა სულ სხვანაირი იყო საზოგადოდ და ქართველებსაც, მათთან ერთად სხვა ფერი ედვა ... მეც მათთან სტუმრობამ მალე გადამიგდო გულიდან სამხედრო სურვილები და ძალაუწებურად მათ წრეში ამოვყავი თავი (წერეთელი 2015: 80).*

მოცემულ ამონარიდში საგანგებო ყურადღებას საჭიროებს სიტყვა ძალაუწებურად, კერძოდ, დასაზუსტებელია, ამ შეფასების მიხედვით, ვინ არის ფოკალიზატორი. წინასწარ უნდა აღინიშნოს, რომ ფოკალიზატორი ერთი ადამიანი არაა, ესაა სოციუმი (სტუდენტობა).

სანაღიზო მონაკვეთის მიხედვით, სტუდენტობა ცალკე მოქმედი სუბიექტია, მისი მენტალური ქმედებები არ უდრის ამ სოციუმის წევრთა მენტალური ქმედებების ჯამს, ის თვისებრივად ახალი კონსტრუქტია. დიდი და მიკრო ჯგუფების მენტალური პროცესების ერთმანეთთან შედარება და მსგავსება-განსხვავების დადგენა ცალკე გასანალიზებელი საკითხია. ასევე დასკვნების გამოტანისას გასათვალისწინებელია ინტერ- და ინტრამენტალური პროცესების ერთმანეთთან მიმართება.

მაინც როგორია სტუდენტობის, როგორც სოციუმის, მენტალური პროცესები, რომლებიც განმცდელი ავტობიოგრაფს, ძალაუწებურად, პრინციპულ გადაწყვეტილებას აცვლევინებს?

სტუდენტებში მთავარ განცხადებულ ქცევით ნებს სიახლისაკენ, განვითარებისაკენ სწრაფვა წარმოადგენდა. ამ ცოდნას ჯგუფში ყველა იზიარებდა. იგი უნდა ყოფილიყო სტუდენტობის მიზნებისა და გეგმების გან-

მსაზღვრელი. დასახული მიზნისაკენ სტრუქტურის სწრაფვა განსაკუთრებული ემოციურობით ხასიათდებოდა, რადგან სიახლისა და განვითარებისაკენ სწრაფვას პირადი მისწრაფებები არ დასდებია საფუძვლად. ქართველ სტრუქტურებს სწამდათ, რომ მათი აქტიურობა მოტივირებული იყო სამშობლოზე ზრუნვით.

აღნიშნულ ინფორმაციას მკითხველს მთხრობელი ავტობიოგრაფი ტექსტის მეორე ნაწილში აწვდის. იგი იმ დროისათვის რუსეთში დაფიქსირებული რევოლუციური პროცესების საფუძვლად მსოფლიოში მიმდინარე ეროვნულ-განმანთავისუფლებელ მოძრაობას მიიჩნევს: *გარიბალდი, მაძინი და კოშუტი გაუხდათ ყველა შეგნებულ მამულიშვილებს იდეალად. ნორედ ამ დროს გამოვიდა სტაროველი სემინარიელი ჩერნიშევსკი ... და დასცა რუსეთს კიჟინა* (წერეთელი 2015: 81). ქართველი სტრუქტურა აღნიშნული მოვლენების ეპიცენტრში იმყოფებოდა და რევოლუციური იდეები მათი დისპოზიციის (ქვეცნობიერის) ნაწილად იყო ქცეული. მთხრობელი ავტობიოგრაფი აზუსტებს იმასაც, რომ რუსეთში მიმდინარე პროცესები ინტენსიური და აქტიური იყო, ქართველი სტრუქტურის ნებისმიერი მოქმედებაც ამ სულისკვეთებას აირეკლავდა.

პეტრე ბაგრატიონისაგან წამოსული ავტობიოგრაფის მიერ სამხედრო კარიერაზე უარის თქმის საფუძველი ტექსტში დაუზუსტებელია, მხოლოდ ზოგადი მინიშნებებია მოცემული – *„მაშინდელ სტრუქტურას სხვა ფერი ედვა“*. მთხრობელი ავტობიოგრაფის ეს მინიშნება სწორედ სამშობლოს ბედზე ზრუნვით მოტივირებული სტრუქტურის რევოლუციურ მისწრაფებებს უნდა გულისხმობდეს. ამასთან, თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ სტრუქტურა აქტიური იყო, გასაგები გახდება, თუ *ძალაუნებურად* რატომ აღმოჩნდა განმცდელი ავტობიოგრაფი სტრუქტურა რიგებში და რატომ გადაწყვიტა საუნივერსიტეტო განათლების მიღება: განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის თანამედროვე რეალობაში სამშობლოზე ზრუნვის ადეკვატურ ფორმად იდეოლოგიური ორიენტირების დაზუსტება განისაზღვრა, გადაწყვეტილების მიღებაზე გავლენას მოახდენდა ემოციური ფონიცი, რომელიც ქართველი სტრუქტურის რევოლუციურ მოძრაობას ახლდა.

ანალიზის ამ ეტაპზე დაზუსტდა, რატომ დარჩა განმცდელი ავტობიოგრაფი პეტერბურგში, თუმცა ჯერ კიდევ განმარტებას საჭიროებს, რამ უბიძგა მას, უნივერსიტეტის დასრულების შემდეგ ქართველ სტრუქტურასთან ურთიერთობა შეენწყვიტა. ტექსტის ანალიზის შედეგად გამოტანილი დასკვნა ასეთია: გადანწყვეტილების მიღების მომენტში განმცდელმა ავტობიოგრაფმა ქართველი სტრუქტურის მენტალობა არასწორად შეაფასა. უნივერსიტეტში სწავლისას ჩამოყალიბებულმა ინტერმენტალურმა პროცესებამა (სოციუმთან ინტეგრაციამ) მას მოგვიანებით აჩვენა, რომ აღნიშნული მიკრო ჯგუფის დეკლარირებული ქცევითი წესები და რეალური ქმედება ერთმანეთს არ შეესაბამებოდა. შესაბამისად, იქ დარჩენა განმცდელ ავტობიოგრაფს შესაძლებლობას არ აძლევდა, საკუთარი მისწრაფების თა-

ნახმად ემოქმედა, საკუთარი მიზნები (სამშობლოსადმი მსახურება) განეხორციელებინა. ამდენად, როგორც კი საშუალება მიეცა, მან ეს სოციუმი დატოვა. აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფის მიერ აღნიშნული გარემოების გაცნობიერება მტკივნეული იყო და მის შინაგან სამყაროში მიმდინარე მენტალური პროცესების დრამატიზებას იწვევდა.

ქართველ სტუდენტთა შორის მოქმედი არაოფიციალური ქცევითი ნესები განსხვავებული იყო. უნდობლობა, გვერდით მყოფ ადამიანში პოტენციური მტრის ძიება სოციუმის წევრთა ქმედების ერთ-ერთი მთვარ მარეგულირებელ წესს წარმოადგენდა. იმ დროისთვის ქართველი სტუდენტობის დამოუკიდებლობის ხარისხი დაბალ ნიშნულს უტოლდებოდა, მასში დამკვიდრებული ქცევითი ნესების უმეტესობა უფრო მასშტაბური სოციუმის (რუსეთის) ტოტალიტარულ მოთხოვნებს აირეკლავდა („იმ ხანებში თავისი საკუთარი აზრით მოქმედება სახიფათო იყო“). მოსალოდნელი საფრთხის გათვალისწინებით, ქართველ სტუდენტებს შორის ურთიერთობა დაძაბული იყო. ცხოვრების გამოცდილებით მიღებული მათი მენტალობის თეორია ჩანაცვლებული იყო შეთქმულების თეორიით, რაც ხელს უშლიდა ამ სოციუმის წევრებს მოვლენები ადეკვატურად აღექვათ. ამ სოციუმის ფარგლებში სამშობლოზე ფიქრს დამატებით ისიც ართულებდა, რომ სამშობლოზე ზრუნვის ლოზუნგით ბევრი ქართველი სტუდენტი საკუთარი ეგოისტური მიზნების მიღწევას ცდილობდა.

სტუდენტობაში მოქმედი რეალური და ფორმალური ქცევითი რეგულაციები განმცდელი ავტობიოგრაფის შინაგან სამყაროში მიმდინარე პროცესების დრამატიზების საფუძველი ხდებოდა: განმცდელი ავტობიოგრაფი, ერთი მხრივ, აცნობიერებდა, რომ საკუთარი მიზნის მიღწევის საშუალება მას ამ სოციუმში არ მიეცემოდა და მეორე მხრივ, მას უსამართლობის განცდა ეუფლებოდა. ტექსტში თემატიზებულია, რომ ქართველ სტუდენტობას საკუთარი წევრებისადმი არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება ჰქონდა:

„სტუდენტების რიცხვში მეც ვიყავი. ჩემ ხანგრძლივ ცხოვრებაში საპირადო კერძოსა და წვრილმანებში უხასიათობა გამოვიჩინე, მაგრამ დიდსა და საზოგადოსათვის კი ჩემს დღეში არ მიღალატებია. მწერლობაშიც შემექლო, რომ სხვების აყოლით დიდი სახელი მომეპოვებია, მაგრამ რწმენას ვერ ვუღალატე [...] ორთა შუა მყოფს, მე ჩემი გზა მქონდა არჩეული და მივდიოდი წყნარად“ (წერეთელი 2015: 82-83).

აღნიშნული კომენტარით მთხრობელი ავტობიოგრაფი აზუსტებს, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფის მიერ გადადგმული ნაბიჯები გააზრებული იყო. მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები განმცდელი ავტობიოგრაფის პირად სამყაროში არსებულ იდუმალ ვალდებულებებს ეფუძნებოდა („რწმენას ვერ ვუღალატე“). თავის მხრივ, ეს ვალდებულებები საზოგადოსადმი (სამშობლოსადმი) მსახურებას გულისხმობდა. მოცემულ ეპიზოდში გამცდელი ავტობიოგრაფის ქცევას მისი დისპოზიაცია განაპირობებდა და ქართველი სტუდენტების უმეტესობის მოქმედება კი ბუნებრივ ინსტინქტებს (ეგოისტ-

ტურ მისწრაფებებს) ექვემდებარებოდა. აღნიშნული გარემოების წარმოჩენით მთხრობელი ავტობიოგრაფი ცდილობს ცხადი გახადოს, განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის რამდენად მტკივნეული იყო ქართველი სტუდენტობის სულსკვეთების რეალური საფუძვლების დადგენა.

სამშობლოს, მეგობრობის ინდივიდუალური ხედვა განმცდელ ავტობიოგრაფს განსხვავებული ქცევითი წესების შემუშავებას აიძულებდა. განმცდელი ავტობიოგრაფისა და სოციუმის ეპისტემოლოგიურ კომპეტენციათა სხვაობა კი სოციუმს უბიძგებდა, გაორებული დამოკიდებულება ჰქონოდა განმცდელი ავტობიოგრაფისა და ყველა დანარჩენი წევრისადმი. ამ თვალსაზრისით ყურადღებას იქცევს საანალიზო ტექსტში დაფიქსირებული არაერთგვაროვნება: საკუთარი აზრის მიხედვით სოციუმში მოქმედება აკრძალული იყო, თუმცა განმცდელი ავტობიოგრაფის საზოგადო საქმისადმი ერთგულება, არაეგოისტური ქმედება ისჯებოდა. განმცდელი ავტობიოგრაფის მეგობრის, ნიკო ნიკოლაძის, პირველობისაკენ სწრაფვა ყველასთვის თვალსაჩინო იყო, თუმცა მას საზოგადოება არ რიყავდა, მაშინ, როცა განმცდელი ავტობიოგრაფის არაამბიციურობა („ჩემი გზა მქონდა და მივდიდოდი წყნარად“) საგმობად მიიჩნეოდა.

როგორც მთხრობელი ავტობიოგრაფი აღნიშნავს, მან თავიდანვე საკუთარი „გზა აირჩია“, რომელიც სამწერლო საქმიანობასაც ეხებოდა და საუნივერსიტეტო განათლებისადმი დამოკიდებულებასაც. აღნიშნულმა გარემოებამ მაშინათვე ქართველ სტუდენტთა უკმაყოფილება გამოიწვია:

ეს იყო მიზეზი, რომ ჩემ მწერლობას პატივი ჰქონდა ახდელი და ამხანაგობა ჩამომშორდა. ერთ საღამოს შემოვიდნენ ჩემთან [...] და გადმომცეს ამხანაგობის მაგიერ: შენის მწერლობით გვარცხვენ და ლექსების წერაზე აიღე ხელი და ან ჩვენს ნაცნობობაზეო“ [...] ეს მათი შემოთვლილი სიტყვა ისარივით მეცა გულზე. ბუნებათანაზიარს, ყველას მეგობრობა და განწყობილობა მსურდა და ერთთავად მთელი ამხანაგობის მოშორება ჩემთვის სიკვდილი იყო. ჩავვარდი საგონებელში (წერეთელი 2015: 83).

ქართველი სტუდენტობის შემონათვალში სიტყვა გვარცხვენ განმცდელი ავტობიოგრაფის შემოქმედების ქართული თუ მსოფლიო ლიტერატურის კონტექსტში შეფასებას არ გულისხმობდა. ის მთლიანად სოციალური დაკვეთის ანარეკლი იყო და განმცდელი ავტობიოგრაფის შემოქმედებაში სოციალური მოტივების არარსებობას გულისხმობდა. ეს იმდროინდელი დიდი კოლექტივის ქცევით ნორმებს ეწინააღმდეგებოდა და ავტომატურად ამ ტექსტების ავტორის და მასთან ასოციალური სოციალური მიკრო ჯგუფის, ქართველი სტუდენტობის, ლალატში დადანაშაულებას გულისხმობდა.

განმცდელი ავტობიოგრაფის გულისტკივილი მოსალოდნელი საფრთხის წარმოდგენით არ იყო განპირობებული. იგი იმ დისპოზიციის მორღვევას უკავშირდებოდა, რომელიც მას ბავშვობაში ჰქონდა შეძენილი და აქედან გამომდინარე, მისი იდენტობისათვის მნიშვნელოვანი იყო. აქვე გასათვა-

ლისწინებელია ისიც, რომ ბავშვობის ეს გამოცდილება ტექსტში განმცდელი ავტობიოგრაფის განვითარების სხვა ეტაპის ჩვენებისას არაა გააქტიურებული. მას თანატოლები გიმნაზიაშიც უპირისპირდებოდნენ, თუმცა იმ დროს თანამოაზრის არარსებობა კი არ წარმოადგენდა პრობლემას, არამედ ცოდნის მიღების შესაძლებლობის შეზღუდვა იყო განმცდელი ავტობიოგრაფისათვის მტკივნეული. სტუდენტებთან ურთიერთობისას თავჩენილი შინაგანი მოთხოვნილება (თანაზიარობის სურვილი) უნდა მიანიშნებდეს იმაზე, რომ სტუდენტობის წლებში გასაკეთებელი საქმე ღირებულების თვალსაზრისით მისთვის ისეთივე ეგზისტენციალური მნიშვნელობის იყო, როგორც ბავშვსათვის თავისუფლების, ცნობისმოყვარეობის დაკმყოფილების შესაძლებლობის ქონა. ამასთან საანალიზო ტექსტში არსად არაა აღნიშნული, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფი რუსული საზოგადოების წევრებთან დაახლოებას ცდილობდა. იგი მხოლოდ ქართველ სტუდენტებში რომ ეძებდა თანამოაზრეს, დამატებით, იმაზე უნდა მიანიშნებდეს, რომ გასაზიარებელი ემოციები, ფიქრები სამშობლოს (საქართველოს) უკავშირდებოდა.

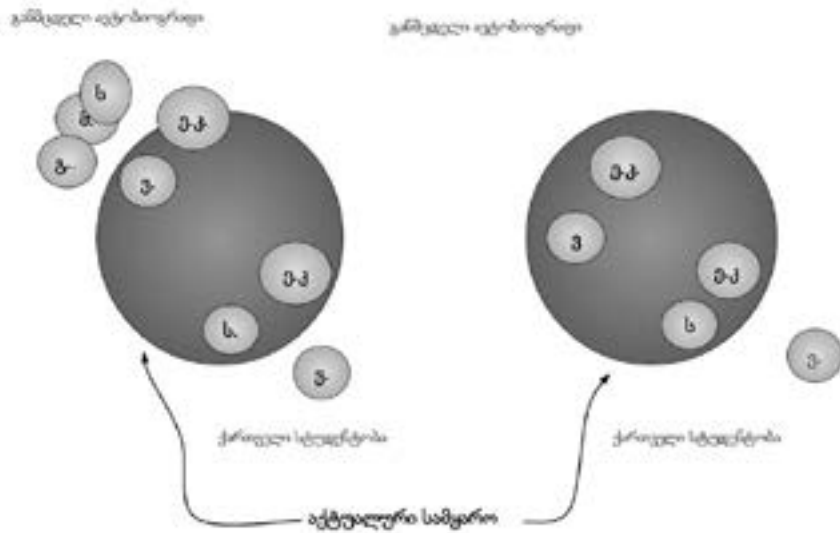
წინამდებარე მსჯელობაში წითელი ხაზის გამოსაკვეთად კიდევ ერთხელ უნდა აღინიშნოს, რომ განმცდელი ავტობიოგრაფის პეტერბურგში დარჩენა და იქიდან უკანმოუხედავად წასვლა მის შინაგან სამყაროში მიმდინარე მენტალური პროცესების რაგვარობაზე მიანიშნებს. მსჯელობის ამ ეტაპისათვის გადაწყვეტილების მიღების განმაპირობებელი ორი ინტერმენტალური ფაქტორი გამოვლინდა: ა) განმცდელმა ავტობიოგრაფმა გააცნობიერა, რომ ქართველ სტუდენტთა შორის ყოფნა მას საკუთარი მიზნის მიღწევის შესაძლებლობას არ აძლევდა, ბ) სტუდენტობა, როგორც სოციალური, უსამართლო იყო. პირველი გარემოება მის ვალდებულებით სამყაროს ეწინააღმდეგებოდა, მეორე კი – მისწრაფებებს. მათი თანაარსებობა განმცდელი ავტობიოგრაფის ყოფას აუტანელს ხდიდა. განმცდელ ავტობიოგრაფში მიმდინარე ინტერმენტალური პროცესები სხვა თვალსაზრისითაც იყო პრობლემური: საანალიზო ეპიზოდის ფარგლებში მისი ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია სრულყოფილია, ის კარგად აცნობიერებს სოციალური ქცევით რეგულაციებს, თუმცა მათ მორჩილებაზე შეგნებულად ამბობს უარს. გარდა ამისა, ტექსტში ნაჩვენებია ისიც, რომ ნების არსებობის შემთხვევაში განმცდელ ავტობიოგრაფს შესწევდა ძალა არა მხოლოდ გაეთვალისწინებინა მოქმედი სოციალური რეგულაციები, არამედ ასევე შეეძლო მათ მიხედვით დაეგეგმა აქტივობები და ყოფილიყო წარმატებული: „შემეძლო, რომ სხვების აყოლით დიდი სახელი მომეპოებია, მაგრამ [...] შუა ადგილი მეჭირა“.

განმცდელი ავტობიოგრაფის სრულყოფილი ეპისტემოლოგიური კომპეტენციის წარმოსაჩენად შესაძლებელია შემდეგი გარემოების გათვალისწინება: განმცდელი ავტობიოგრაფი საკუთარ ლექსებს ანონიმურად აქვეყნებდა; იგი აცნობიერებდა, ლექსების შინაარსის გამო შეიძლებოდა ქართველი

სტუდენტობის რიგებიდან გარიცხულიყო და ყველაფერთან ერთად დიდი სოციუმის მიერ დასჯილიყო კიდეც. ტექსტში აღნიშნულია ისიც, რომ სოციუმთან არსებული გაუცხოების მოშლა მისთვის ძალიან მარტივი იყო:

„იმ ხანებში ერთი ლექსი დავენერე [...] ჩემმა ამხანაგებმა კი კიჟინა დასცეს მაშინ: აი აქ აზრი არ ვარგა და ობროდობის მეტი არა არის რაო!“ [...] მირჩიეს, ერთი რამ მისთანა მიმემატებია, რომ ცხოვრებაში გამოსადეგი ყოფილიყო [...] მეც ავიღე და ბოლოში ერთი ხანა ჩავამატე [...] ეს რომ ნახეს მომინონეს და კიდეც ამ მიკერებული ნაძალადევი ლექსით დაიბეჭდა“ (წერეთელი 2015: 84).

ამგვარი სოციალური დაკვეთა განმცდელმა ავტობიოგრაფმა ერთ-ჯერადად შეასრულა, მთლიანობაში ის საკუთარი შეხედულებისამებრ მოქმედებდა. სოციუმის მოთხოვნა განმცდელ ავტობიოგრაფს აჩვენებდა, რომ ქართველი სტუდენტობის ქმედების განცხადებული მოტივაცია და რეალური ქმედება ერთმანეთს ეწინააღმდეგებოდა. ქართველ სტუდენტობას შენარჩუნებული ჰქონდა ის შემართება, რომელიც ჩერნიშევსკის გამოსვლას ახლდა („კიჟინა დასცა რუსეთს“). დამონმებულ ციტატაში ამაღლებული სულისკვეთების მარკერია სიტყვა კიჟინა („ჩემმა ამხანაგებმა კიჟინა დასცეს მაშინ“), თუმცა განმცდელი ავტობიოგრაფის იქ ყოფნისას მათი შემართება და საკეთებელი საქმე ერთმანეთს აღარ შეესაბამებოდა. საანალიზო ციტატის მიხედვით, ქართველი სტუდენტები გამალებით ითხოვდნენ იმას, რაც, მთხრობელი ავტობიოგრაფის აზრით, ბანალური და არაღირებული იყო, მხოლოდ სოციალურ დაკვეთის შესრულებას გულისხმობდა, არადა მათთვის საპირწონე ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეების განხორციელება უნდა ყოფილიყო. ამ თვალსაზრისით კი პროცესის საწყის და მომდევნო ეტაპებს შორის სხვაობა დიდი იყო. აღნიშნულ გარემოებას განმცდელი ავტობიოგრაფი აცნობიერებდა და მიმდინარე სოციალურ პროცესებს შეგნებულად ემიჯნებოდა.



დიაგრამა №1¹

1 მოცემული დიაგრამა ასახავს ეპიზოდის დასაწყისსა და დასასრულს, დიდი მუქი წრით აღნიშნულია აქტუალური სამყარო, ღია ფერის პატარა წრეებით კი პერსონაჟთა შინაგანი სამყაროს მახასიათებლებია წარმოდგენილი. დიაგრამა აჩვენებს, რომ ეპიზოდის დასაწყისში აქტუალურ სამყაროში (უნივერსიტეტში სწავლა) განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერების მხოლოდ ერთი კომპონენტი (ვალდებულება) არის რეალიზებული. განმცდელი ავტობიოგრაფი ფიქრობს, რომ სწავლით სამშობლოს ემსახურება. ამ ეტაპზე განმცდელი ავტობიოგრაფის ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია (ცოდნა) ნაწილობრივ შეესატყვისება აქტუალურ სამყაროს: განმცდელი ავტობიოგრაფი საკმარისად გამოცდილია საიმისოდ, რომ სოციუმის ქმედებათა დეკოდირება შეძლოს (სოციალური კომპეტენცია ფორმირებული აქვს), თუმცა მას არასწორი წარმოდგენა აქვს ქართველ სტუდენტთა შეხედულებებსა და ფასეულობებზე. თავის მხრივ, განმცდელი ავტობიოგრაფის ვალდებულების (სამშობლოს მსახურება) აქტუალურ სამყაროსთან თავსებადობა საფუძველი ხდება იმ გეგმის შემუშავების, რომლის განხორციელებით მიზანს უნდა მიაღწიოს (სამშობლოს თანამედროვე სამყაროში ღირსეული ადგილი მოუპოვოს) და სურვილების (სამშობლოს მსახურებით პიროვნულად განვითარდეს) რეალიზება უნდა მოახდინოს. ეპიზოდის დასაწყისში განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერების აღნიშნული მახასიათებლების (გ., მ., ს.,) აქტუალურ სამყაროში განხორციელება სამომავლო საქმეა. განმცდელი ავტობიოგრაფისაგან განსხვავებით, ქართველი სტუდენტების ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია სრულადაა მორგებული აქტუალურ სამყაროს, მათ ზუსტად იციან, რა ტიპის სოციუმში იმყოფებიან, მათი სურვილებიც რეალიზებულია, შექმნილი პოლიტიკური ვითარებიდან პირად სარგებელს ნახულობენ. ერთადერთი, რაც მათი შინაგანი სამყაროდან აქტუალურს არ შეესატყვისება, ვალდებულებაა, მათ პირადი ინტერესები სამშობლოს მსახურებაზე მაღლა დააყენეს.

დიაგრამის მარჯვენა წრეზე დაკვირვება (ეპიზოდის დასასრული) აჩვენებს, რომ ცვლილება ეხება მხოლოდ და მხოლოდ განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერებას. კერძოდ, მისი ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია (ცოდნა) სოციუმთან მიმართებით სრულყოფილი გახდა. განმცდელი ავტობიოგრაფი აცნობიერებს, რომ ქართველი სტუდენტების განცხადებული მიზნები და რეალური ქმედებები ერთმანეთის შესატყვისი



დასკვნა

შესაძლო სამყაროების თეორიის ვალიდობა

წინამდებარე სტატიის ფარგლებში გაირკვა, რომ შესაძლო სამყაროების კონცეპტი განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნული განვითარების თავისებურების შესასწავლად გამართლებულ თეორიულ საფუძველს ქმნის. „ჩემს თავგადასავალში“ განსახოვნებული განმცდელი ავტობიოგრაფის მენტალური პროცესები ინტერმენტალურია. ჰიპოთეტური ფოკალიზების გამოყენებით მთხრობელი ავტობიოგრაფი სისტემატურად ცდილობს, მკითხველს აჩვენოს, რომ ტექსტში განსახოვნებული აქტუალური სამყარო სხვადასხვა ადამიანის პიროვნულ სამყაროთა კონსტელაციით ყალიბდება, ისტორიული ვითარების ფორმირება ბედისწერის შედეგი არაა. ამასთან ტექსტში ისიც წარმოჩენილია, რომ პარალელურ სამყაროთა კომბინაციის ვარიანტები წი-

არაა. თავის მხრივ, აღნიშნული გამოცდილების შექმნა განმცდელ ავტობიოგრაფს არწმუნებს, რომ ამ სოციუმში მისი მიზნებისა და მისწრაფებების განხორციელება შეუძლებელია. ქართველი სტუდენტობის დატოვებით იგი კვლავ თავისი ვალდებულების (სამშობლოსადმი მსახურების) ერთგული რჩება, განმცდელი ავტობიოგრაფი ფიქრობს, რომ მათთან დარჩენით ის დროს კარგავს, აცნობიერებს, რომ სამშობლოს მსახურების სხვა ფორმა უნდა მოძებნოს.

დასკვნის სახით უნდა დაზუსტდეს, რომ მოცემული დიაგრამის მიხედვით, არათავსებადია არა აქტუალური სამყარო (უნივერსიტეტში სწავლა) და განმცდელი ავტობიოგრაფის ცნობიერება (შინაგანი სამყარო), არამედ პრინციპულად შეუთავსებელია ერთმანეთთან განმცდელი ავტობიოგრაფისა და ქართველი სტუდენტობის შინაგანი სამყაროები. აღნიშნული ასპექტი მთხრობელი ავტობიოგრაფის იდენტობისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანია. მისი აზრით, განმცდელი ავტობიოგრაფის განვითარებას ხელი შეუშალა, პირველ რიგში, მის გარშემო მყოფმა ადამიანებმა. ტრაგიკულია ის, რომ აქტუალური სამყარო განმცდელი ავტობიოგრაფის მიზნის მისაღწევად (სამშობლოსადმი ეპოქის გამოწვევების შესაბამისი სამსახურის განევა) ოპტიმალურ პირობებს იძლეოდა, ამ შესაძლებლობას კი მას მისი თანამემამულენი ართმევდნენ. დიაგრამის მოდელი აღებულია რიანის სტატიიდან (2007).

ალტერნატიული სამყაროების კონცეპტი, როგორც ავტობიოგრაფიული დისკურსის კვლევის თეორიული საფუძველი აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავლის“ მიხედვით

ნასწარ ძნელი გასათვლელია. თითოეული ადამიანის შინაგანი სამყარო სხვადასხვა მოდალური ოპერატორისაგან შედგება (ვალდებულებები, ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია, მისწრაფებები) შესაბამისად, მათი გააქტიურება და სხვა ადამიანთა მოდალურ ოპერატორებთან დანყვილება რა შედეგს მოიტანს, წინასწარ განსაზღვრას არ ექვემდებარება.

განმცდელი ავტობიოგრაფის პიროვნული სამყაროს ძირითადი მახასიათებლები

სტუდენტობის წლებში განმცდელი ავტობიოგრაფის ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია სრულყოფილი იყო. ამ დასკვნის გამოტანის საფუძველს ორი გარემოება იძლევა:

- განმცდელი ავტობიოგრაფის მიზნების ფორმირებაზე, სამომავლო გეგმების დასახვაზე დიდ გავლენას ახდენდა სამშობლოს წინაშე ვალდებულების ქონის განცდა. ეს პროცესი განმცდელი ავტობიოგრაფისაგან გაუცნობიერებლად არ მიმდინარეობდა. პირიქით, აღნიშნული ვალდებულებისადმი ერთგულების ადეკვატური ფორმის ძიება მისი ყოველდღიური ფიქრის ნაწილი იყო.

- განმცდელ ავტობიოგრაფს თავისი მენტალობის თეორია საშუალებას აძლევდა, სწორად განესაზღვრა ცალკეულ ინდივიდთა თუ სოციალურ ჯგუფთა ქმედების მოტივაცია.

განმცდელი ავტობიოგრაფის ეპისტემოლოგიური კომპეტენცია საკმარისი იყო, რომ სოციუმში წარმატებული ყოფილიყო, თუმცა სამშობლოსადმი ერთგულების გამო ამაზე უარი თქვა. საანალიზო ტექსტის მიხედვით, განმცდელი ავტობიოგრაფის ინდივიდუალური სამყარო ვერ ეთავსებოდა აქტუალურ სამყაროს, მას სამშობლოსადმი მსახურების საშუალება არ ეძლეოდა.

დამონშებანი:

Bell, Alice and Marie-Laure Ryan. *Possible Worlds Theory and Contemporary Narratology*. Lincoln and London: University of Nebraska Press. 2019.

Eco, Umberto. *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Text*. London: Hutchinson. 1981.

Emmott, Catherine. *Narrative Comprehension: A Discourse Perspective*. Oxford: oxford University Press. 1997.

Forster, E. M. *Aspects of the Novel*. Harmondsworth, England: Penguin, 2000.

Habermas, Tilmann. *Emotion and narrative: Perspectives in autobiographical storytelling*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2019.

Herman, David. Ed. *Narrative Theory and the Cognitive Sciences*. Stanford CA: CSLI Publications, 2003.

Iser, Wolfgang. *The Act of Reading*. London: Routledge. 1978.

- Herman, David. *Introduction*. In *Narratologies: New Perspectives on Narrative Analysis*, ed. David Herman, 1-30. Columbus: Ohio State University Press, 1999.
- Herman, David. *Hypothetical Focalization*. *Narrative*, Vol. 2, No. 3 (Oct., 1994), pp. 230-253. <http://www.jstor.org/stable/20079641> (25.03.2018)
- Nünning, Ansgar. *Unreliable Narration zur Einführung* Grundzüge einer kognitivnarratologischen Theorie und Analyse unglaubwürdigen Erzählens. *Unreliable Narration. Studien zur Theorie und Praxis unglaubwürdigen Erzählens in der englischsprachigen Erzählliteratur*. Trier: WVT, 1998.
- Palmer, Alan. *Fictional Minds*. Lincoln: University of Nebraska Press, 2004.
- Palmer, Alan. *Social Minds in the Novel*. Columbus: Ohio State University Press, 2010.
- Pavel, Thomas. *Fictional Worlds*. Cambridge: Harvard University Press, 1986.
- Ronen, Ruth. *Possible Worlds in Literary Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994
- Ryan, Marie-Laure. *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington: Indiana University Press, 1991.
- Ts'ereteli Ak'ak'i. "Avt'obiografiuli P'roza". *Tkhzulebata Sruli K'rebuli Ots T'omad*. T'. VII. Tbilisi: kartuli lit'erat'uris inst'it'ut'i, 2015 (წერეთელი, აკაკი. „ავტობიოგრაფიული პროზა“. *თხზულებათა სრული კრებული ოც ტომად*, ტ. VII. თბილისი: ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი, 2015).
- Zunshine, Lisa. *Why We Read Fiction. Theory of Mind and the Novel*. Columbus: Ohio State University Press, 2006.

Irakli Khvedelidze
(Georgia)

The Concept of Possible Worlds as a Theoretical Basis for the Study of Autobiographical Siscourse: Based on Akaki Tsereteli's "My Adventure"

Summary

Key words: narratology, autobiography, the theory of possible worlds, "My Adventure".

Determining the narratological basis of the autobiographical genre is a research desideratum. To partially deal with this task, the concept of possible worlds is used in this paper. Based on this concept, it is shown how the experience of the autobiographer is constructed.

The concept of possible worlds was first developed in the field of analytical philosophy and later used by narratologists as a theoretical framework for the analysis of literary texts, according to which the dynamics of the development of events are explored. Concerning this concept, some aspects are considered: Narrative universe is assumed to exist independently of the real world, it has its modal semantics: the modality of the

events presented is determined by textual data, the consideration of historical facts is not necessary. The center of the narrative universe is the actual world, which is enclosed by the alternative worlds. The actual world has the absolute status to which the word physically existing/objective corresponds. The alternate worlds, on the other hand, are constructed through the mental processes of the characters.

It should also be noted that the causal relationship between the events represented seems to be complex: the development of the events is equally influenced by physical and virtual (mental processes of the characters) factors. Within the concept of alternate worlds, the characters' mental processes are differentiated; Ryan identified the following modal operators:

- (a)The character's knowledge, his epistemological competence;
- b)The character's commitments;
- c)The character's desires;
- d)The alternative world that the character imagines;

Research has shown that the personal development of the autobiographer depends on the shaping of the individual world and the interaction of the experiencing autobiographer with society. In the practical part of the paper, an episode from Akaki Tsereteli's autobiographical text is studied. The processing of the text data has revealed that the private world of the experiencing autobiographer is not compatible with the alternative worlds of the other characters. At the same time, the experiencing autobiographer cannot integrate this new experience into his identity model. According to the analyzed episode, the group of students is an independent actor of its own, its mental processes cannot be equated with the sum of the mental processes of the group members, it is a new construct. The mental processes of large and small groups must be compared and analyzed specifically. In deriving consequences, the relationship between inter-and intra-mental processes must also be considered.

Within the students the main declared rule of behavior was the striving for development, this knowledge was accepted by all, this determined the students' goals and plans. The students' aspiration for development had a very emotional character because it was not motivated by private matters, Georgian students were convinced that their activity was stimulated by concern for the fatherland.

The official rules of conduct that were in force among Georgian students were different. Not to trust, to see in the neighbor a potential enemy, was the main rule that governed the conduct of the members of the society. At that time, the independence of Georgian students was low, and the rules established in them reflected the totalitarian requirements of the much larger society (Russia). Because of the potential danger, the relationship between Georgian students was very fragile. Their life experience was replaced by conspiracy theories, which prevented the members of this society from perceiving events correctly. Concern for the homeland was further tainted by the fact that many Georgian students were satisfying their own selfish needs beneath the umbrella of homeland service.

The simultaneous existence of real and formal rules of conduct made the psychological processes of the experiencing autobiographer dramatic: on the one hand, the experiencing autobiographer became aware that he could not achieve his goals in this society; on the other hand, the feeling of injustice plagued him.

The experiencing autobiographer's understanding of homeland and friendship forced her to elaborate on other rules of behavior. The epistemological difference between the experiencing autobiographer and society imposed society to have a different relationship with the experiencing autobiographer and all other members. Within society, acting on one's vision was forbidden, but concern for the common interest was punished for the experiencing autobiographer.

Leaving Petersburg inevitably illustrates important implications about the nature of his mental processes: a) the experiencing autobiographer realized that staying with the Georgian students did not allow him to achieve his goals. b) the student community as a society was unfair. The first factor conflicted with his obligations, and the other did not match his aspirations. This made his life unbearable. The ongoing intermental processes in the experiencing autobiographer were also problematic from another point of view: within the episode under analysis, his epistemological competence is complete, he perfectly understands the rules of action of the society, but he consciously refuses to abide by them. Moreover, the text also shows that in the case of recognition, the experiencing autobiographer was not only able to take into account the rules being in effect, but he was capable of following these rules in order to adapt the action and become successful.

The demonstrated demand of the society showed the experiencing autobiographer that the stated motivation and the real action of the Georgian students were contradictory. The Georgian students had maintained the excitement associated with Chernishevsky's appearance on the public stage, but by the time of the autobiographer's visit with them, their excitement and desire were no longer the same.